

Дијагонална кумулација на потеклото на индустриски стоки: Македонија-Турција-ЕУ

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА КОНКУРЕНТНОСТА НА МАКЕДОНСКИТЕ КОМПАНИИ ВО ФАЗИ

*Овозможувањето на дијагоналната кумулација ќе биде силна поддршка, особено за домашната текстилна индустрија

Се отвори новата можност за македонското стопанство во изградувањето на конкурентна способност на регионално ниво и во рамките на Европската унија. Во службениот весник на ЕЗ (Сл.весник на ЕЗ Л99/10 април 2008 година), е објавена и измената на Протоколот 4 кон Спогодбата за стабилизација и за асоцијација, во однос на дефинирањето "производи со потекло" со коишто се утврдува можност за вградување на материјалите со потеклото од Република Турција во македонските извозни производи наменети за Европската унија. Овој Протокол беше потпишан на 22 февруари 2008 година, а е со важност од 1 јануари 2007 година (Сл.весник на РМ бр.122/8 октомври 2007), денот на пристапување на Бугарија и на Романија кон членството во ЕУ, со што продолжува процесот на либерализација на трговските односи со ЕУ. За 2011 година, е предвидена целосна либерализација на трговијата.

Измената не се однесува на земјоделските производи и на производи од јаглен и од челик, а согласно спогодбите коишто Република Турција ги има склучено со ЕЕЗ и ЕЗ за јаглен и за челик. Инаку, за да биде оваа можност оперативна, следниот чекор е потпишувањето на измени и дополнувања на Протоколот за потекло од билатералниот договор за слободна трговија помеѓу Република Македонија и Република Турција, кој е усогласен минатиот месец во Анкара. Потпишувањето е предвидено за месец мај во Скопје, а решението ќе се официјализира со размена на инструментите за ратификација. Протоколот ќе треба да се објави во Службените весници на двете земји, но и во Службениот весник на ЕУ.

Стопанската комора на Македонија, од 2004 година, во рамките на својот мандат и институционалната соработка со ЕУ и со Турција, силно лобираше за оваа измена, оценувајќи дека тоа е исклучително унапредување на конкурентниот капацитет на македонските фирми и силен поттик за странските инвестиции, вклучувајќи ги и турските. Овозможување на оваа дијагонална кумулација ќе биде силна поддршка особено за домашната текстилна индустрија.

Протоколот, исто така, ја овозможува и дијагоналната кумулација на потеклото од која било замја или територија вклучена во процесот на стабилизација и асоцијација на ЕУ. Република Хрватска не ја прифати оваа клаузула иако ѝ нејзе и беше понудена оваа можност. Клаузулата е содржана во Времената спогодба за придружување кон ЕУ на Црна Гора, како и во Предлог-верзиите за Србија и БиХ. Албанија, како и Македонија, ќе го постигне ова со измена на постоечкиот Протокол за потеклото од Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Реално, Република Македонија би можела во моментот единствено со Црна Гора да применува дијагоналната кумулација во однос со ЕУ, бидејќи Временската спогодба, во важност од 1 јануари 2008, како најнова, е усогласена со правилата за потеклото со ЕУ, но по објава во Сл. весник на ЕУ, издание Ц, согласно точка 4, член 3, од Протоколт 4 (Сл.весник на РМ бр.122/ 2007 и Сл.весник на ЕЗ Л99/ 2008)

Со измените, Република Македонија полека се приближува кон пан-европската кумулација на потеклото, вета на земјите од Западен Балкан во 2003 година на Солунскиот самит.

Љубица Нури